

An © 2014 Gannas

Kesva an Taves Kernewek

Solempnyans 2014

Niver da a ombroforion sewen a dheuth dhe Lys Kernow dhe dhegemmeres aga thestskrif apposyans a-dhiworth an Bardh Meur. Y'n skeusennow a syw, gans Delia Brotherton ni a wel bagasow an 1a, 2a, 3a ha 4a gradh. Derivas gans Tony Hak folenn 2.

An Gannas niver 455 mis-Du 2014 dyllys gans © Kowethas an Yeth Kernewek, ISSN 1469 705X

Solempnyans 2014
Apposyansow Kesva an Taves

gans Tony Hak, Skrifennyas
Apposyansow an Gesva

Dy'Sadorn an 13ves a vis-Gwynngala ha moy ages deg ha tri-ugens den a dheuth dhe Lys Kernow rag solempnyas sewena ombrofyoryon yn apposyansow Kesva an Taves Kernewek. 48 ombrofyer o sewen y'n vlydhen ma, ha 28 a dheuth dhe'n solempnyans gans aga theylu, kowetha, ha dyskatoryon a vynna kevrenna gansa an aswonnvos ma a'ga sewena.

Wosa dynnargh brav dhiworth Kaderyer an Gesva, Graham Sandercock, ha Jenefer Lowe, Dyghtyer Displegya MAGA, Bardh Meur Kernow, Maureen Fuller, a gewsis a-dro dhe roweth an yeth rag honanieth wonisogel Kernow, hag a wrug vri a'n ober diwysek gwrys dres an vlydhen ha gans ombrofyoryon ha gans dyskatoryon re ledsa dhe'n sywyansow bryntin ma.

Pub ombrofyer a dhegemmeras aga thestskrif dhiworth an Bardh Meur ha skeusennow a veu gwrys a'n ombrofyoryon yn pub gradh. An solempnyans a worfennas gans te ha koffi, chons dhe geslowena an eyl gans y gila ha dhe brena lyvrow dhiworth an stall ha mires orth diskwedhyans a-dro dhe ragdres nowydh an Kowethas, 'Taves an Tir'.

Kesva an Taves Kernewek a garsa aswonn unnweyth arta sewena dendilys yn ta an ombrofyoryon, hag a wayt i dhe vynnres pesya gans aga studhyansow rag skoedhya agan yeth.

Lyther a Alban
a-dhiworth Yowann Byghan
 (agan kesskriker arbennik albanek)

John Logie Baird, dismygyer an bellwolok

Skant ny yllir tybi a vwynans heb pellwolok y'n dydhyow ma. Dhe bup sorn an bys, yma pellwologow. Dismygyer an deknegieth ma, hag a janjyas an bys yn tien, o Alban henwys John Logie Baird (1888-1946).

Ev a veu genys dhe Helensburgh, Dumbartonshire, peswora flogh an menyster John Baird. Patron pur an dismygyer muskok ova. Ev a assayas gwruthyl adamantys yn unn boetha grafayt hag yndella ev a woderrys provians dien an tredan rag *Glaschu*. Ev a dhismygis lodrigow poethys rag tus gans dewdroes yeyn. Ow sywya patron an bondow-ros, ev a dhevisyas eskisyow hwythadow. Ev a dhismygis altern gwrys a weder hag a wrussa gortos gluw bys vykken (mes brywi a wrug yn unn omdhivarva). Teyrgweyth ev a worras tan dre wall dhe dhreheviansow. Treusvywa a wrug jag tredan a vil volt (marnas y dhorn leskys).

Towl an bellwolok a dheuth dhodho y'n vlydhen 1903, hag y oes namoy es pymthek bloedh, mes res o dhodho gortos ugens blydhen moy bys pan wrug

kavoës termyn ha daffar lowr rag pesya gans y arbrovow. Yn herwydh nebes dismygyoryon erell, ev a dybi bos gr wruthyl gogell dredanek-wolow¹ a ylli gorthybi dhe wolowys kemmyskys. Mes Baird a asas an wogell dredanek-wolow ha hwilas gogell gymygiethel. Arbrevi a wrug gans lin yw kevys y'n lagas denel henwys 'purpur gwelesek'². Leuvvedhek a ros dhodho lagas a-dhiworth korf, mes, dell skrifas Baird a-wosa, 'Y hwrug vy assay garow dh'y dreggi gans altenn, mes wor'tiwedh my a dewlis an strol goesek oll y'n dowrgleudh.' Baird a hwila kymygennow erell, mes an gymygenn a'n gwella dhodho, honn yw selenium, a janjya re lent rag perthi sinell gler. Wor'tiwedh ev a dhevisyas system gans treusfurvyer³ a wre krevhe ha skavhe an sinell lieskwyeth erna wrug omdhiskwedhes imaj kler lowr.

Baird owth oberi yn y arbrovji

An kynsa 'pellwolok', ytho, o jynn koynt gwrys a gist-te, gwelsigow,

¹ gogell dredanek wolow, *photoelectric cell*

² purpur gwelesek, *visual purple*, lin kevys y'n retina

³ treusfurvyer, *transformer*

naswydhyow-gwia, glus ha koer selya. Perghenner an kynsa bejeth dhenel gwelys bythkweh y'n bellwolok o William Edward Taynton, gwas-soedhek hag a lavurys y'n keth drehevians mayth esa arbrovji Baird. An vlydhen o 1925.

An kynsa bejeth bythkweh dhe vos gwelys der an bellwolok

Teyr blydhen awosa, Baird a dhiskwedhys pellwolok liw, ha pellwolok stereoskopek, ha jynn gwydhyow, mes – dell ova yn lies dismygyans arall – lies blydhen a-rag y dermyn o.

Servis Eglos dydhyas avisys

An Revrond Jane Kneebone a dhannow kedhlow a-dro dhe servisow a dheu:

30^{ves} mis Du, Eglos Vudhek, Servis Asvens, 3 eur.

Pella derivadow a-dhiworth:

Rev Jane Kneebone

☎ 01637 873135

☎ 07966 703924

janekeebone@gmail.com

An Karn Koth hwedhel gans Mary Sutcliffe

An vre vras a omystynnas warnans a-dherag dhodho; an vownder o tregghys down y'n leder yntra bankennow serth hag ughel, an pyth a gudha oll gwel an parkow marnas an konna a-hys an gover a-woeles an nans. War y dhiwros, Jori eth toeth men a-hys an fordh, ha da ganso o an toeth da heb troesella. Ev a dhrehedhas an pons, treusi hag an momentometh a'n kyrghas meur a lathow a-dhiwar amal arall an vre. Ena Jori a herdhyas yn fen war an troesellow mes wor'tiwedh res o dhodho diyskynna ha herdhya y dhiwros bys y'n drehevyans loes hag ughel war benn an vre.

Arta ev a yskynnas y dhiwros ha diwrosa dres stret kul an dreveglos. Dres an chi diwettha, an vownder a dreylya war-tu ha'n hal.

Yn skon nyns esa keow vyth. Hyns kul a ledya a-gledh dres an mynkek hag eythin. Y lodrigow hag eskisyow o soubys yn skon. Kales o herdhya y dhiwros a-dreus an hal hag ev a's gasas ow poesa erbynn karrek ha pesya a-droes a-hys an hyns. Ev a vraskammas war-tu ha'n raghell le may kuruna karregi growanek an karn. An hyns o deserth; prest y dhiwarr a dhallathas y baynya hag ev a dhyenas yn kaletter. Adhistowgh ev o war a gerdher arall ow nesa hag ev a stoppyas y hyns. A-ragdho y sevis den byghan, gans blew krullys ha barv dhu ha bosek. Y dhewlagas o pur ylyn ha, dell heveli, y dhiwskovarn o mynsek dres eghenn. Y gryspows o

gwyrdh avel gwels ha'y lev hweg hag ilowek.

'Dydh da', ev a leveris pan sevis Jori a-denewen ragdho. Esosta ow kuntell lusennow? Hedhyw yth yns i pur hweg. Rag tus a hwila, yma meur dhe gavoës.'

Hag yn hwir, Jori a vedras ena meur a lusennow ow tevi yn mysk an mynkek. 'Gonn meur ras dhis,' a worthybis ev. 'My a wra hwilas fest yn ta.'

Kettell y'n passyas an den byghan ha pesya y vyaj, Jori eth war benn-dewlin ha dalleth kuntell an lusennow. Yn hwir, pur hweg ha sawrek ens i. Mes ha Jori ow movya an garrow a-denewen, y vysies a glewas neppeth gwastas ha kales. Ev a dennas yn-mes kist vyghan ha kylghyek, gwrys a dherow ha gans tresas warnedhi a ribinow fin, trenkrevys war an gorher. Ev a dresyas unn linenn gans y vys hag ena gorra an gist yn y boket. 'Res yw hy bos kellys nans o termyn hir,' ev a dybis, 'drefenn an lesyow dhe devi oll a-ughti. Ny dybav bos nebonan ow tos omma rag y hwilas.'

Ev eth a-hys hyns a'n ledyas tamm ha tamm war-vann, bys pan dhrehedhas ev an karregi bras a guruna an karn. Ena ev a omsedhas yn lowen war garrek leven rag powes. An hal o ystynnys a-ragdho, ledrow gwyrdh ha gell heb lett hag yn pellder yth esa linenn voen ha glas an mor.

Jori a glewas neppyth kales ow kwaska y vordhos; ev a worras y leuv yn y boket ha tenna yn-mes an gist vyghan. War an gorher, dell heveli, an linennow re dhallathsa splanna. Ev a dresyas an linennow gans y vys. Gans klykk munys, an gorher a lammas igor. A-ji yth esa dyjynn a flynt, furvys yn tenti

dhe boynt mayth o lown tynn.

Jori a'n klewas gans rach; ev a dybis ev dhe weles neppyth a'n par na y'n gwithti. Ev a worras an gist arta yn y boket. Mes ena skwitther bras a'n fethas. Ev a gavas spas gwelsek yn mysk dew garrek le may kyrghynna an karregi bernys glesin klos. Yn kompes, ev a worras y wlanek yn-dann y benn ha'n lown meynek arta y'n gist hag yn skon yth esa ev yn kosk.

Kemmysk a drosow a sordyas Jori. Ev a esedhas a-dhiwar leur ha mires oll a-dro. An karregi, dell heveli, o dihaval – le skettrys, restrys gans rach. Ena ev a gonvedhas an pyth o dyffrans: graghellow an byghanna meyn re furvsa lemmyn shapys reyth, gans krann a-wartha. Wostiwedh ev a welas an acheson: aga bos kryllasow yn kylgh, hag yn kres an kylgh yth esa tan, an faglow ow lemmel hag ow terlenti. Hag ev ow vires orto, yth esa gwayans ogas dhe unn gryllas; furv ow tos yn-mes a aswa dewal y'n fos ha nesa an tan. Yth o benyn, dell heveli, berr ha stordi, gans gols du hag ankempenn. Hi a blegyas augh an tan ha movya neppyth. Adhesempis hi a viras war-tu ha Jori hag ev a blattyas a-dhelergh dhe unn garrek. Mes ny'n gwelas hi; hy dewlagas o settyas war furv hirra arall – den owth hirgamma war-tu ha hi gans gols kehal ha du. A-dreus y dhiwskoedh, dell heveli, ev a dhegi karow byghan hag yn y leuv yth esa gwelenn hir gans, war benn, flynt pur gehaval orth onan gorrys y'n gist vyghan yn poket Jori. War y lergth y teuth bagas a bymp den, pur gehaval orto yn furv hag ughelder. Adhesempis yth esa kriow, ha nebes

fleghes a dardhas yn-mes a dhivers kryllasow ha poenya owth usa dh'aga dynnerghi.

Onan a'n fleghes a dheuth ow krambla war an karregi a-gledhbarth Jori, ha lemmel yn-dann an fols kul le mayth esa Jori a'y worwedh kudhys. Nyns esa na kovva vyth na fordh dhe dhiank. Jori a sevis hag omwaska erbynn an garrek. Mes kynth o an maw marnas peswar troes-hys dhiworto, ny ros ev arwoedh vyth a'y vos war a Jori. Kynsa preder Jori o bos an maw dall, mes apert o nag o drefenn y sleyghneth yn krambla dhe dhiskwedhes hemma.

Hag ena an styryans a dheuth dhe Jori. 'My yw anweladow dhodho. Yma ev yn myns termyn arall. Yth esov ow mires orth an Oes Men.'

Moy kolonnek lemmyn ev a gerdhas yn lent war-tu ha'n venyn; ev a wohelas bagas an wer ha gasa y argel rydh. Mes hi a viras orto heb arwodhvos ha nyns esa garm po ger dhiworth an dus.

Jori a nesas daras an gryllas ha mires a-ji. Yn kres an stevell yth esa oeles veynek ha pedrek, gans lusu ynni, ha tank meynek arall leunhes a buskes munys, treustrummow dell o apert. Erbynn unn fos yth esa le rag gweli gans ispann a gala-gweli. Ogas dhe'n fos konter, yth esa lestrier gwrys a legh a gyllas ha, warnodho, yth esa platyow a brenn, meyn kervys ha delk a gregyn. War an leur ogas dhe dhewdroes Jori y hworwedha lown terrys a flynt. Jori a'n sesyas ha'y worra yn y boket.

Jori a asas an gryllas; yn ogas an dus o omguntellys a-dro dhe'n karow ha, dell heveli, yth esens orth y dregghi yn temmyn. Jori a dreylyas war-tu ha'n

karn mes ev a omdhisevis yn lonk yntra dew garrek ha klamdera. Yn tiwettha ev a dhifunas ; oll a-dro yth esa taw; tus, karow ha kryllasow gallsa mes a wel. Ev a gemmeras a'y boket an gist vyghan ha'y igeri. A-ji yth esa lown terrys a flynt, mes pan gemmeras ev a'y boket an dyjynn a flynt arall, ev a welas an dhew flynt dhe dhos warbarth ha furvy a unn lown dien.

Nans Porth Kornow gans Pat Parry

Nans Porth Kornow re bia le kosel ha down y'n pow nans yw milyow a vledhynnyow. Y'n nownsegves kansvledhen an tir dhe'n dhew denewen hag a-ugh dhedha o gonyow ha nyns o an treth tewesek hag owrek moy es le may hyllys pyskessa dhyworto po kuntel keunys warnodho. Mes yn 1870 oll a henna re bia chanjys, ha'n benntrev gyllys ha bos kresen vras a geskomunyansow dres oll an bys.

Stacyon Telegrafek Porth Kornow a ygoras pan veu an kensa kapel telegrafek settys dhyworth an treth yn-dann an Keynvor Atlantek bys dhe Lisbon. An kapel o kevrennys dre rew a gaplys erel bys dhe Bombay. Dhe'n dalleth i a vynsa usya Aberfala avel penn an system, porth dhe les gans kevrennow telegrafek da dres tir dhe Loundres. Mes y fia peryllus dhe settya kapel telegrafek

yn porth bysi gans ankoryow gorholyon ow traylya goles an mor hag ow shyndya an kapel martesen ha rag henna an gannas kosel a Borth Kornow a veu dewys yn y le. Diw vledhen diwettha - 1872 - negysydh dhyworth Mankenyon, John Pender, a wrug grondya Kowethyans Telegrafek an Est, owth arwostla £250,000 dhe'n ragdres. A-ji dhe nebes bledhynnyow berr yth esa neb 400,000 messach ow resek pub bledhen a-hys an gwivrennow telegrafek a-dhyworth Loundres bys dhe Mumbai dre Borth Kornow. Kowethyans Telegrafek an Est eth yn-rag ha displegya rosweyth kaplys treusvysyek yn-dann vor ha Porth Kornow ow mos ha bos an brassa stacyon kapel y'n bys gans y 14 kapel owth oberi. Y hanow kod telegrafek o PK. An messajys a veu danvenys yn kod kapel, sort a god Morse hag a veu danvenys y'n kensa bledhynnyow dre dhorn ha degemerys avel dyjyn a wolow flyckra po linen war snod paper.

Kaplys yn-dann dhowr a rekwir enysegans, krevder jynnweythek ha difresyans erbynn karrygi lymm hag omsettyans enevales. Yth o kober usys rag hembraonk an sinellow. Dres lies bledhen an chif-stoff orth enesega o *gutta percha*, glus dhyworth an wedhen *gutta isonandra*. *Gutta percha* yw gwedhyn ha medhel pan yw tomm, ow mos ha bos moy kales pan yw yeyn. Temmyn *gutta percha* dhyworth gwreck koth re beu kevys a-gynsow war drethow yn Kernow. Yma gans an kaplys gwiskas troyllyek a vrest dhe witha an *gutta percha* rag enevales telli a'n mor. A-ves dhe'n snod brest yma gwiskas a neusen hessyan segys gans

pyg ha stoff aral. Dres henna yma gwivrennow a horn rag digresyans pella. Moy ogas dhe'n arvor an kapel o tewa, kreffa ha possa rag y witha erbynn lanwesow mor ha lestri.

Ha John Pender ow towla y gensa kapel Porth Kornow, yth esa ow hwarvos aventur aral ankoth ogas dhe Benn an Wlas. Akt Telegrafek 1869 a settyas dedhyas may feu kowethyansow telegrafek privedh kenedhlegys gans an Governans Bretennek rag formya rosweyth nacyonal. Kowethyansow aventuryer a fistenas dhe ynstallya kaplys nowydh yn ranndiryow skant leselesek rag dendyl arghans dhyworth an kenedhlegys. Mis Hedra 1869 yth esa bagas a dus ow tenna kapel an als yn-bann dhe Zawn Reeth yn-dann Borth Kornow ha Penn an Wlas. Y kodha dhe'n lester *Fusilier* degi an kapel bys dhe Syllan, nep 28 mildir y'n pellder. Mes peswar po pypm mildir kens an arvor, nyns esa kapel gesys! Ha'n dus a Syllan ow kortos war an treth. Ynjynor an *Fusilier* a droghas an kapel, gasa dhe godha an eyl penn dhe woles an mor ha tira yn fudhek gans y gila a-dherag an routh ow karma yn lowen! Dre neb hyg 'siny's' telegrafek a veu keschanjys gans an tir meur a Gernow ha pub huni o pes da! Kens neppell byttegyns an ynjynor Mester Phillips (Kembro berr 'puberek', dell hevel) re vassa - ny veu ev gwelys namoy. Ha'n kapel? Ev a veu kowlwrys yn 1870 mes ev a fyllis arta yn 1877. Wosa henna, ev a veu gwerthys dhe'n Sodhva Bost ha didreylyes bys yn Porth Kornow.

Yth esa govenek dhe'n dus neb re avonssa an kapel yntra Syllan ha

Kernow, kaptenyon an lestri ow tos tre dhe gestava aga maynoryon rag deklarya aga dedhyans po an re ow mos dhe-ves dh'y wul rag receva gorhemynnow an diwettha. Mes nyns o Syllan le salow rag lestri hag y feu ervirys, devnydhya *HMS Brisk* avel stacyon telegrafek neyjys neb 50 mildir a'n arvor yn hy le. Mes nyns o an towl sewen. Awos an mor tonnek, an delegrafydhyon o klav oll an termyn ha nyns esa hwans dhe'n gorholyon hag a dremena a'n proviansow a low ha boos o gwithys ena.

Dhyworth an dalleth, nyns o Porth Kornow destnys dhe vos stacyon telegrafek dhe les hepken mes ynwedh kresen drenyans a vri. Dhe'n kaplys esa ow lesa dhyworth Porth Kornow, moy ha moy aga niver, yth esa edhom a stacyons kenertha settys yn stratejek, mayth esa recevys, glanhys ha danvenys pella an sin telegrafek rag surhe nag esa koll a nerth po klerder. Hag yth esa edhom dhe'n stacyons oll a dus dhyskys rag aga dygthya. Yn dedhyow an Emperoueth Vretennek Victoria nyns o heb peryl ha kaletterow an oberennow ma: klevesow kepar ha kolera ha terthen po kas y'n pow ostyans, fowt a voos ha proviansow erel - ha skwithter. Lies huni - pell dhyworth y ji - a dhallathas niver bras a dus yowynk rag oberi y'n stacyons telegrafek. War-tu ha diwedh an 19ves kansvledhen an re neb a wre oberi rag Kowethyans Telegrafek an Est a dhyskas aga ober dhe Borth Kornow mayth ens y aswonnyes avel 'probationers' po gweythoryon yn-dann brov. An brassa rann a dheuth dhyworth teyluyow renkas kres. An servis telegrafek o gwelys avel resegya wiw rag

mab, kepar ha'n Eglos po an Lu.

Isavisyer George Spratt, den yowynk, 23 bloodh, a wrug omjunya dhe'n stacyon dhe dhalleth yn 1870 ha - dhyworth 1871 - synsi dydhlyvrow dour, skeusen uskis splann a wevnans, ober ha kowethas powek yn dedhyow Victoria. Erbynn 1872 yth esa meni a 27 ow komprehendya 15 'probationers'. Nyns esa fowt a ombrofyoryon, yn despit dhe'n feth na wre dendyl an *probationers* tra vyth kens sowena y'ga apposyansow. Oberadoryon dhyskys tramor a wre dendyl yn ta, byttegyns - £150 an vledhen.

Spratt a rekordyas hwarvosow ha faktys usys kepar ha'n daffar devnydhys orth an stacyon, an gorholyon ow settya kaplys, chanjyow a'n meni ha - treweythyow - nowodhow kenedhlek po keswlasek. Mes ev a rekordyas ynwedh temmyn ow tochy a y wevnans a-bervedh ha'y wevnans teylu ha kemeneth Kowethyans Telegrafek an Est, an bluw Sen Levan ha pella es henna.

Strethur gowethasek an meni y'n stacyon o gorhemynnys hardlych. Res o dhe'n re yn awtorita orth an stacyon kapel mentena aga soodh ha'ga dynita, mes fara an *probationers* o treweythyow le es desiradow! Y'n ayrgelgh klosownek a'n stacyon telegrafek, le may hwre bewa hag oberi an meni ha'ga theyluyow yn arenebedh pur vyghan, dhe les yw gweles fatel o ordenys an kowethyans ma hag ynwedh fatel o dyghtys nebes a'n drogedhow denel.

An ragdres dastrehevel bras orth an Gwitthi Telegrafek Porth Kornow yw lemmyn gorfemmys ha'n gwitthi igor arta.

Gwiasva: <http://www.porthcurno.org.uk>

Gwirbryntyans skeusennow: *Porthcurno Telegraph Museum.*

An erthygel ma a veu skrifys gans gweres Esmé Tackley.

Nawbedrek

A yll'ta dismygi an ger a naw lytherenn? Py lies ger a moy es 3 lytherenn a yll'ta kavoes, res yw dhis devnydhya pub lytherenn unneweyth yn pub ger ha res yw dhis devnydhya an lytherenn yn kres an pedrek yn pub ger.

L	W	I
K	O	L
E	S	T

Gorthyp mis-Hedra: **sowsnekhe**

Gwerthji Kernewek

Keskewsel, 24 Plen an Varghas, Ryskammel, PL32 ☎ 01840 211725:

www.keskewsel.com

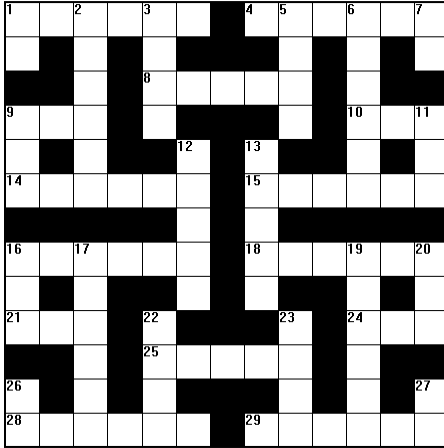
Radyo an Gernewegva

Radyo an Gernewegva yw towlenn radyo yn Kernewek pub seythun; restrys yw gans Matthew Clarke ha dell leverir yth yw an gwella ilow ha kows y'gan taves kernewek. Y hyllir goslowes orth:

www.anradyo.com

Krowseryow gans Ray Edwards

5. Part (4)
6. Lavurya (6)
7. Rakhanow gorow (2)
9. Hayl syrr epskop, esos y' th ...
owth esedha! (PC 931) (3)
11. Derivadow kelys (3)
12. Bre po rann an korf (5)
13. Pann yn Sowsnek (5)
16. Heb gul gik....heb ... (CW536) (8)
17. Hatt kales ha krev rag gwitha an
penn (6)
19. Bargen-tir byghan (6)
20. Rager (3)
22. Dos; Ev a .... (4)
23. Chyf ha diwedh (4)
26. Nyns yw drog (2)
27. Lergh (2)

Gorthybow dhe'n krowseryow Mis-Hedra 2014

a-dreus:

1. Soth (6)
4. Nertha (6)
8. Kreatur a yll nija (6)
9. Ilow war anow (3)
10. Gwellha dha ... ! (3)
14. Diwweyth dew (6)
15. Best gwyls kepar ha ki. (A vydh
difennys aga helghya?) (6)
16. .... Kernow (parti politek) (6)
18. Ev a dreylyas 12 pregoth dhe
Gernewek (6)
21. Bresel (3)
24. Diwweyth pypm (3)
25. A-dhesempis (5)
28. Skrifur (6)
29. Best (6)

war-nans:

1. An mis ma (2)
2. An ..... (an lyver-termyn ma) (6)
3. Gweyth (4)

Kan rag Kernow

Yma an bagas Pankeltek Kernow ow hwilas kan rag an kesstrif pankeltek yn Iwerdhon ynter an 6ves ha'n 13ves a vis-Ebrel 2015 yn Derry.

Heb mar an gan a dal bos yn Kernewek mes MAGA a brof gweres

trelyans mars yw res.

Kernow re sewenis yn fenowgh y'n kesstrif ma: kynsa le yn 2003/4/5 (an unn vro geltek unnek dhe waynya teyr blydhen yn rew), yn 2012 ha 2013 gans Benjad, ha nessa le yn 2014 gans The Aggie Boys.

An linenn-varow rag entra yw dy'Gwener an 12ves a vis-Kevardhu.

Pella derivadow a-dhiworth soedhva MAGA, ☎ 01872 323497.

An Arnowydhyer gans John Prowse

A berthowgh kov a dhydhyow an 'arnowydhyon' ha'n 'rokkoryon', pan eth bagasow a yonkers, pub dy'goel kemmyn, dhe leow kepar ha Brighton, rag omladh war-barth, an eyl kordh erbynny y gila?

Unn kordh o an 'arnowydhyon': berr ha kempenn aga gols; i a omwiska yn sewtys fethus, ha marghogeth war jynnow-skouter italek. Da o gansa gul dh'aga skouter splanna, ha'ga afina gans meur a wedrow-mires lentrus. I a gara ilow kevoes gans aga oes aga honan – hag yw, an blydhynow 1960.

An kordh arall o an 'rokkoryon' (po martesen y tal dhyn aga henwel 'leskoryon'!). Hir ha treweythyow ankempenn aga gols, i a wiska yn jerkynnow jynn-diwros ha jins oylek, ha marghogeth war jynnow-diwros bras ha nerthek. I a gara ilow 'rokk', dhiworth an blydhynow 1950.

Pan en vy seytek bloedh, my a gavas jynn-skouter Vespa. Mes ny vynnaw hwi dhe dybi bos hemma jynn arnowydhy, fin

ha lentrus. Na, my a eritas an jynn ma dhiworth ow ewnter, ha koth ha nebes gossenek o. Yn hwir, dell dybav, res o y vos onan a'n kynsa jynnow-skouter gwrys gans an kowethas Vespa! A-rag, ev a'n jevo skoes-gwyns bras dres eghenn. A-dhelergh, nyns o ev moen ha leven, mes tew ha krenn o, kepar ha bugh torrek. Nyns o y vrassa toeth moy es dewgens milder an our – ha henna pan esa ev ow tiyskynna bre serth war-nans, gans gwyns a-syw ow lenwel an skoes-gwyns kepar ha goel! War fordh leven, nyns o y uskissa toeth moy es deg mildir warn ugens an our.

Ha nyns en vy haval dhe 'arnowydhyer'. Na, skoler en vy hwath, ha ny'm bo arghans lowr rag prena dillas brav po sewt fethus.

Mes pur dhe les o an jynn ma dhymm. Ev a ros rydhses dhymm. Rag ensampel, my a wre devnydh anodho rag travalya dhiworth Bromley, le may esen trigys, dhe'n Helyow Fairfield yn Croydon, rag gweles keskanow ilow. Yth en vy penn-bros jazz. My a welas ena an Orkestra Duke Ellington, diwweyth, ha Band Count Basie. Hag yn hel vyghan yn Loundres Est, my a welas an pianydh amerikanek, Teddy Wilson, neb a seni war sonskrifow a vri gans Billie Holiday, Lester Young, hag erell, y'n blydhynow 1930.

Nyns o Teddy Wilson aswonnys yn ta yn Loundres, y'n blydhynow 1960, oes an Beatles. Mes y'n hel vyghan ha kudhys na, my a aswonnys meur a ilewydhyon, a barow oll, neb re dheuth rag goslowes orth an den meur.

Treweythyow, my a lavuryas pella war ow jynn-skouter brav. Ow hirra

vyaj o dhiworth Bromley, yn Loundres Soth, dhe Bennisans. Orth deg mildir warn ugens an our, henn o vyaj hir ha lent! My a dhallathas dhe seyth eur myttinweyth, eth oll a-dro dhe'n fordh Gylgheyk Soth, ena dre Loundres West, ena a-hys an A30 na wra worfenn nevra, ha ny dheuth vy dhe Bennisans kyns eth eur gorthugherweyth. Ass yw yonkers diown! Ny hedhsen vy prederi a-dro dhe'n pyth a hwarvia mar falla an jynn-skouter war an fordh. Nyns en vy jynnweythor ha nyns esa mona genev rag prena ewnheans. Mes feusik en, ha wor'tiwedh my a dhrehedhas Pennsans, skwith mes salow. Wosa diw seythun, res veu dhymm dehweles tre, a-hys oll a'n fordh hir na arta!

Nebes blydhynewow a-wosa, my a gavas jynn-diwros gwiw ha nerthek. Mes ny wrug vy bythkweth dos ha bos 'rokker'!

Drolla an Lagha gans Barney Carver

An drolla a syw a veu kemmerys diworth *Cornish Notes and Queries*, dyllys yn kynsa yn *The Cornish Telegraph* ha daspryntys yn lyver yn vlydhen mil naw kans ha hwegh. My a's treilyas dhe Gernewek.

An Kiger ha'n Laghyas

Yma hwedhel hag a vedha derivys yn mysk kigoryon a Bennisans, seulabrys, a das dh'y vab dell leveris.

Yth esa ki euthyk bras dhe laghyas a Bennisans, ha'n mil a vedha dos dhe'n varghas ha ladra rannow kig a-dhiworth

stallow an gigoryon.

Unn jydh onan anedha eth dhe'n laghyas ha leverel: 'Syrra, my a'th pys, a ylliv vy sywya dre lagha an perghenn a gi drefenn garr a volskik dhe vos ledrys diworth ow stall?'

'Yn pur dhevri, ow den mas,' a worthybis an laghyas.

'Ytho, syrra, mar pleg,' yn-medh an kiger, 'an ki yw dhiso jy, ha peswar sols yw pris an molskik.'

Tyls 'veu an mona, hag yth esa'n den ow mos dhe-ves yn unn wormoledha pan veu gelwys dhe-dre gans an geryow ma: 'Gorta pols, ow gwas da; kusulyans laghyas yw hweg sols hag eth diner. Ow thyli an dyffrans ty a wra.'

Hag ytho, dell goedhas, an kiger a dylis an sommenn ma yn-dann geudhi.

nessa **Drolla an Lagha**, kott ha didhanus yn dyllans a dheu.

Kowethas an Yeth ~ gweres mar pleg!

An Kowethas a garsa tekhe y wiasva tamm gans skeusennow a vwynans ha hwarvosow a dhiskwedh ober an Kowethas ha'n pyth yw restrys rag kernewegoryon - taklow kepar ha'n Benniseythun, klassow, kerdhow, stallow, dydhyow lowender ha hwarvosow Yeth an Werin.

Mars eus skeusennow a'n par na dhywgh, dannvenewgh i dhyn dre worthybi orth an avisysans ma, mar pleg.

Meur ras a'gas gweres ha skoedhyans.

trigva an Skrifennyas, folenn 12

Ragdres Tir an Taves

An tressa lyther-nowodhow diworth Ragdres Taves an Tir yw dyllys lemmyn. Res yw mires orth:

<http://us9.campaign-archive2.com/?u=add2f8c8a90b762a3b8b60797&id=024328d8e9&e=51a292b9f0>

(a-ugh) Dee Hunt ow kewsel orth Donna Birrell dhe Radyo Kernow yn kever an ragdres.

Ha (dhe gledh a-woeles) tro dhe'n 'Stevell Grev' yn Soedhva Kovadhow Kernow. Deborah Tritton a dhiskwedh dydhlyver a gyns penn dyskador Skol Lanneves.

Da yw godhvos bos Tir an Taves owth avonsya studhyans istori ha henwyn-tylleryow kernewek hag ow pos degemmers yn ta gans an Wask (martesen drefenn y vos skoedhys hag arghesys gans an gwari-dall ertach).

An Gannas 2014

An Gannas yw dyllys pub mis gans Kowethas an Yeth Kernewek.

Skrifennyas an Kowethas yw Tim Hambly, 12 Stret an Duk, Lannstefan Wartha, Kernow, PL15 8HD ☎ 01566 773716:

skrifennyas@btinternet.com

Pennskriker An Gannas yw Graham Sandercock hag yw lowen dhe dhegemmeres erthyglow ha skeusennow dhe vos dyllys:

grahamsandercock@blueyonder.co.uk

